

SĀGA PAR JONU

Sabata pēcpusdienai

NEDĒĻAS PĒTĪJUMIEM:

Jon. 1.-4. nod., 2. Ķēn. 14:25, Jes. 56:7, Jes. 44:8, Mat. 12:40, Atkl. 14:6-12.

ATMIŅAS PANTS:

“Patiesi, es saprotu, ka Dievs cilvēku neskata pēc ārienes, bet ikvienā tautā Viņš pieņem katru, kas Viņa bīstas un ir taisns savos darbos.” (Ap. d. 10:34, 35)

Sāga par Jonu ir stāsts par ebreju pravieti, kas spēja labi strādāt ārpus komforta zonas. Dzīvojot Jārobāma II valdīšanas laikā ap 750. gadu pirms mūsu ēras (2. Ķēn. 14:25), Jona ir vienīgais Vecās Derības pravietis, par kuru mēs zinām, ka viņš tiešā veidā tika aicināts par misionāru citā valstī. Patiesība, ka visu cilšu Radītājs nebija paredzējis glābšanu sagādāt tikai Viņa izredzētajiem ļaudīm, ir atkārtoti apliecināta Vecajā Derībā, īpaši Jesajas grāmatā un Psalmos, kaut arī israēliešu tradicionālā teoloģija Jonas laikā neatzina, ka arī pagāni būtu Dieva plānā kā glābšanas līdzdalībnieki. Pat Jaunās Derības laikos jūdu ticīgajiem tā bija grūta apgūstama mācība.

Jonas grāmatas četrās nodaļās mēs lasām godīgu ziņojumu par Jonas kā svešzemju misionāra nepakļāvīgo celmlauža pieredzi – gan pozitīvo, gan negatīvo. Šeit atklājas cilvēka iekšējā un ļoti cilvēciskā reakcija uz Dieva aicinājumu un spēcīgo lūgumu doties svešzemju misijā. Grāmatā varam atrast dažas vadlīnijas svešzemju misionāriem un lieciniekiem ārpus vienas kultūras robežām, tādējādi piedāvājot risinājumus jautājumiem un problēmām, ar ko saskaras mūsdienu misionāri.

Lūdzu, iepazīsties ar šīs nedēļas tēmu, lai sagatavotos Bībeles izpētei 25. jūlijā.

Kļūdains praviētis

Izlasi 2. Ķēn. 14:25. Ko šis pants mums stāsta par Jonu? Kādā gaismā viņš ir atklāts? _____

Ārpus Jonas grāmatas praviētis ir minēts vēl vienā Vecās Derības pantā – 2. Ķēn. 14:25. Šeit viņš arī godāts kā praviētis, kas paredzēja, ka Israēls atgūs Sīrijas ieņemto teritoriju.

Jona piedzima Gat-Heferā (ebr. val. "vīna spiede pie ūdens bedres"), Ziemeļisraēlas pilsētā Zebulonā, dažas jūdzes no Nācaretes. Tas nozīmē, ka gan Jēzus, gan Jona bija Galilejas pravieši, kurus šķīra aptuveni 750 gadu.

Izlasi Jon. 1:1-3, 9, 12; 3:3-10; 2:1-9. Ko šie panti par viņu atklāj – gan labā, gan sliktā ziņā? _____

Jona savā grāmatā atklāts kā dīvains spēka un vājuma sajaukums: viņš bija gan stūrgalvīgs, gan dumpīgs, bet arī saprātīgs un paklausīgs. Viņš bija uzticīgs Dievam, drosmīgs un ticēja lūgšanas spēkam, bet arī aizspriedumains, savtīgs un atriebīgs. Lai gan 2. Ķēn. 14:25 Jona ir aprakstīts kā Kunga kalps, grāmatā, kas nes viņa vārdu, viņš attēlots kā nepatīkama un traģiska personība. Tas, ka viņš ir aprakstīts tik vaļsirdīgā veidā, ir Bībeles godīguma un uzticamības pazīme. Autora dabiskā, cilvēciskā tieksme būtu aplēpt un nerādīt mazāk pieņemamos Bībeles varoņu aspektus. Bet, Gara iedvesmoti, Bībeles autori cilvēku dzīvēs atklāj varonīgo kopā ar trūkumiem, lai ilustrētu patiesību, ka, lai arī cik vāji un nepatīkami būtu šie raksturi, Dievs var darboties caur viņiem, ja viņi to vēlas.

Kādus vēl Bībeles tēlus Dievs izmantoja, neskatoties uz viņu personīgajām nepilnībām? Kādu cerību mēs varam gūt sev no fakta, ka Dievs izmanto kļūdains un samaitātus cilvēkus, lai tie strādātu Viņa labā, aizsniedzot citus?

Viens no pirmajiem misionāriem

“Dodies uz Ninivi!” Dievs pavēlēja Jonam. Vecajā Derībā pierasts aicinājums tautām bija – “Nāciet uz Ciānu!”. Dieva sākotnējais plāns bija, lai Israēls izdzīvotu savu reliģiju, padarot tautu tik pievilcīgu, ka citas tautas nāktu pie tās pēc padoma (Jes. 56:7).

Jona kā Jaunās Derības mācekļu priekštecis (Mat. 28:18-20) ir aicināts doties uz Ninivi, kas viņam likās nešķīsts elkdievības, brutalitātes un totalitārisma centrs. Jona cītīgi gatavojās doties uz rietumiem pa jūru, lai gan Dievs viņam bija norādījis doties uz austrumiem pa sauszemi. Jona, nepakļāvīgais praviētis, bēga pretējā virzienā.

Izlasī Jon. 1:3-17. Kādas mācības mēs varam gūt no šī pārsteidzošā stāstījuma? _____

Dieva atbilde uz Jonas bēgšanu nāca spēcīgas vētras veidā. Vēji paklausa savam Radītājam, pat ja arī Viņa praviētis to nedara (Marka 4:41). Jona gulēja vētras laikā, kamēr pagānu jūrnieki pielūdza Dievu (Jon. 1:14). Jona godīgi atzina, ka ir izraisījis šo nelaimi, un apliecināja patieso Dievu un Radītāju. Ievēro, ka viņa atbilde – “es esmu ebrejs” – attiecās gan uz viņa reliģiju, gan tautību. Satraukušies par vētras niknumu, pagānu jūrnieki centās izglābt sevi un pasažierus un parādīja līdzjūtību pret Jonu, atsakoties paklausīt viņa norādījumam mest viņu jūrā. (Nepakļāvīgais praviētis bija labprātīgs upurēt sevi, lai glābtu citus.) Kad viņi beidzot piekrita, vētra mitējās un jūra norima (15. p.). Pārsteigtie jūrnieki bija pirmie, ko Jona pievērsa Dievam, kas varēja strādāt caur Jonu pat tad, kad viņš bēga no sava aicinājuma.

Jonas glābšana bija tikpat brīnumpilna, cik kuģa glābšana. Dievs sagatavoja “lielu zivi”. Oriģinālais ebreju teksts nenosauc, kas tā bija par zivi, kas izglāba Jonu, viņu aprijot. Jona zivs vēderā ir noteikti vislabāk zināmā stāsta epizode. Tomēr tai nevajadzētu aizēnot grāmatas dziļāko vēsti, ka Dievs mīl visus cilvēkus, rūpējas par visiem un vēlas visu cilvēku glābšanu.

Visbeidzot, ir tikai viens Dievs, Debesu un zemes Radītājs (sk. Jes. 44:8; 45:5, 6). Jebkas cits, ko kāds pielūdz, ir elkdievība un maldi. Jebkurš cits “dievs”, ko viņi lūdz, ir iztēles radīts, meli. Kāpēc ir svarīgi, ka mēs šo patiesību saprotam un pieņemam paši sev, īpaši misijas kontekstā? _____

Lielās zivs vēderā

Trīs dienu piedzīvojums lielās zivs vēderā kļuva par simbolu Kristus nāvei un augšāmcelšanai (Jon. 1:17-2:10, Mat. 12:40). Dievs sagādāja lielo zivi un vadīja to. Lai gan ir ziņojumi par cilvēkiem, kas ir izdzīvojuši pēc tam, kad viņus ir aprijis valis, mums ir jāatceras, ka Dievs nodrošināja īpašu lielu zivi, kā arī neparastu spēku, kas uzturēja Viņa kalpu, atrodoties iekšpusē. Galu galā tas bija neparasts notikums, kas varēja notikt tikai tāpēc, ka pārdabiskā veidā iejaucās Kungs. Viņš viscaur Bībelē ir atklāts kā personīgs Dievs, kas patiešām brīnumainā veidā iesaistās cilvēku dzīvēs.

Ir pierādījumi, ka frāze "trīs dienas un trīs naktis" bija sens mākslinieciskās izteiksmes līdzeklis, kas izteica laiku, kas bija vajadzīgs iedomātam ceļojumam uz Šeolu – uz "mirušo valstību" ebreju valodā. Pārdomājot, kas ar viņu bija noticis, Jonam patiešām vajadzēja būt mirušam.

Zivs vēderā Jona sāka lūgt. Kapteinis bija veltīgi teicis Jonam, lai viņš "sauc uz savu Dievu" (Jon. 1:6). Tagad, bezcerīgā situācijā, Jona sāk lūgt un vēl pie tam nopietni. Pagāja laiks, līdz šis neprātis beidzot sāka darīt to, ko viņam vajadzēja darīt jau sen. Jonas lūgšanas kopsavilkums ir saglabājies pateicības dziesmas formā. Šādām dziesmām parasti ir piecas daļas: (1) ievads, (2) problēmas jeb vajadzības apraksts, (3) sauciens uz Dievu pēc palīdzības, (4) ziņojums par Dieva rīcību un (5) apsoltjums turēt jebkuru doto solījumu un apliecināt Dieva glābjošo rīcību. Tas ir: Kungs, ja tu dabūsi mani ārā no šī, es apsolu darīt to un to. Kurš gan nav lūdzis šādā veidā? Jautājums ir: vai tu darīji to, ko biji solījis?

Izlasi Mat. 12:40. Kā stāstu par Jonu Jēzus attiecina uz Sevi? Sk. arī Jāņa 2:19-22.

Nodaļa noslēdzas ar vārdiem: "Un Kungs pavēlēja zivij, un tā izvēma Jonu krastā." (Jon. 2:10) Dieva pavēle lielajai zivij Jonas labā paveica to, ko neizdevās izdarīt labu gribošajiem jūrnikiem. Kristus pavēlēja mācekļiem pēc Savas augšāmcelšanās iet pa visu pasauli, tāpat kā Jona pēc sava zemūdens piedzīvojuma devās pie pagāniem un kļuva par veiksmīgāko misionāru Vecajā Derībā. Jonas glābšana liecināja par Dieva glābjošo žēlastību. Viņa nokļūšana jūras krastā liecināja par Dieva nodomu glābt no nāves pat grēcīgos asīriešus.

Ninives paaudze

Izlasi Jon. 3. nodaļu. Kāda lieliska vēsts misijas un evaņģelizācijas kontekstā šeit atrodama? _____

“Tad Kungs runāja uz Jonu otrreiz: ‘Celies, ej uz lielo pilsētu Ninivi un sludini tai, ko es tev teikšu!’” (Jon. 3:1, 2) Šajā pantā svarīgi ir divi darbības vārdi. Pirmkārt, tā ir otrā reize, kad Dievs saka: “Ej!” Dievs nepadodas. Viņš dāvā kļūdainajiem cilvēkiem otro iespēju. Šeit atkal mums ir Jaunās Derības misijas koncepcija, kuras pamatdoma ir iešana pie tautām, nevis gaidīšana, kad tautas nāks pie tevis.

Otrs svarīgs darbības vārds ir “sludini”. Sludināšana Bībelē vienmēr ir bijusi svarīga. Tā vēl joprojām ir visefektīvākais evaņģēlija vēsts izplatīšanas veids. Dievs uzsvēra Jonam, ka tai ir jābūt vēstij, “ko Es tev teikšu”. Tas ir, vēstij, ko mēs sludinām, ir jābūt Dieva vēstij, nevis pārveidotai un “pielabotai” tās versijai vai mūsu pašu vēstij.

Dieva vēsts ir drauds un apsolījums, spriedums un evaņģēlijs. Viņa stingrā vēsts bija: “Vēl četrdesmit dienas, tad Ninive tiks sagāzta!” (Jon. 3:4) Tas bija spriedums. Tomēr tajā bija arī cerības, atbrīvošanas, glābšanas apsolījums (tādam bija jābūt, jo ļaudis uzklausa vēsti un tika glābti).

Pat ar “mūžīgo evaņģēliju” centrā Atkl. 14:6-12 brīdina arī par tiesu. Evaņģēlijs un tiesa iet roku rokā: evaņģēlijs piedāvā mums Dieva ceļu, lai izvairītos no nosodījuma, ko tiesa taisnīgi uzliek mums visiem.

Evaņģēlija sludināšana bez šiem elementiem nav efektīva. “Politiskais korektums”, kas noved pie šo aso elementu nolīdzināšanas un samazina atšķirības starp reliģijām vai pat starp dažādām kristīgām tradīcijām, ir riskants. Lai gan misijā mums savs sniegums ir jāpielāgo cilvēkiem, ko mēs cenšamies aizniegt (to sauc par kontekstualizāciju), mēs to nekad nedrīkstam darīt uz vēsts rēķina, ko Dievs mums ir licis sludināt.

Kas notiek Jon. 3:5-10? Ninīvieši noticēja, rīkojās saskaņā ar savu ticību, parādīja savu ticību un tika glābti.

Dievs mums ir devis brīnšķīgus apsolījumus un arī stingrus brīdinājumus. Ko šim stāstam vajadzētu mums mācīt par apsolījumu un brīdinājumu nosacītību? _____

Jonas vaimanas

Jon. 4:1-11 apstiprina, ka vislielākais šķērslis, lai Dievs varētu iesaistīt Savu pravieti pasaules misijā, nebija attālums, vējš, jūrnieki, zivs vai ninivieši. Tas bija pats pravietis. Niniviešu ticība bija pretēja Jonas neticībai un atriebīgajam garam. Jona ir vienīgā persona Rakstos, kas apsūdzēja Dievu par to, ka Viņš bija žēlsirdīgs, līdzjūtīgs un lēns dusmās, mīlestības pilns un tāds, kas neliek nākt postam. Mums liekas, ka lielākā daļa cilvēku šīs Dieva rakstura īpašības uzlūkotu ar pateicību.

“Uzzinot Dieva nodomu saudzēt šo pilsētu, kas, neskatoties uz savu jaunumu, atgriezās, pazemojusies maisos un pelnos, Jonam kā pirmajam vajadzēja priecāties par Dieva brīnišķīgo žēlastību, bet viņš ļāvās domām, ka nu to var sākt uzskatīt par viltus pravieti. Rūpēdamies par savu godu, viņš nespēja saprast, cik bezgalīgi lielāka vērtība bija dvēselēm, kas atradās šajā jaunajā pilsētā. Jonam ļoti nepatika žēlastība, ko Dievs parādīja niniviešiem, ‘un viņš iedegās dusmās.’” (E. Vaita “Pravieši un ķēniņi” 271. lpp.)

Izlasi Jon. 4:10, 11. Ko šie panti mums māca par Dieva raksturu, salīdzinot to ar grēcīgā cilvēka dabu? Kāpēc mums vajadzētu būt priecīgiem, ka Dievs, nevis mūsu līdzcilvēki, būs mūsu galīgais tiesnesis? _____

4. nodaļā Jona divreiz parādīja savas dusmas. Viņš bija dusmīgs tāpēc, ka Dievs mainīja Savas domas un izglāba vairāk nekā 100 000 Ninives iedzīvotāju. Viņš bija dusmīgs arī tāpēc, ka viņakoks nokalta. Savtīgajam pravietim bija jāsakārto savas prioritātes.

Dievs lika Jonam atzīt cilvēces brālību, kas balstīta uz to, ka Dievs ir Tēvs. Pravietim vajadzēja pieņemt savu kopīgo cilvēciskumu ar šiem “svešiniekiem”, lai gan viņi bija untumaini. Vai 120 000 cilvēku nebija svarīgāki par viņakoku?

Izlasi vēlreiz Kunga izteikto rājienu Jonam. Kādos gadījumos Kungs varētu teikt arī mums kaut ko līdzīgu? Tas ir, cik bieži mēs esam vairāk noraizējušies paši par savām problēmām, no kurām daudzas reizēm patiešām ir ikdienišķas, nevis par pazudušajām dvēselēm, par kurām Kristus izlēja Savas asinis, lai tās glābtu? _____

TĀLĀKIEM PĒTĪJUMIEM:

“Lai saprastu misijas bībelisko pamatu, Jonas grāmata ir ļoti nozīmīga, jo tā aplūko Dieva doto uzdevumu Saviem ļaudīm attiecībā uz pagāniem un tādā veidā kalpo kā sagatavošanās solis Jaunās Derības misijas uzdevumam. Bet tā ir svarīga arī tāpēc, ka ļauj ieskatīties dziļajā pretestībā, ko šis uzdevums izraisa kalpā, ko Jahve ir izredzējis, lai veiktu Viņa pasaulplašo darbu.” (J. Verkuyl “Contemporary Missiology” (Grand Rapids, Mich.: Wm. B. Eerdmans Pub. Co., 1978) 96. lpp.)

JAUTĀJUMI PĀRRUNĀM:

1. “Ninives vēsturē ir mācība, ko jums vajadzētu rūpīgi pētīt. [...] Jums ir jāzina savs pienākums pret līdzcilvēkiem, kas dzīvo neziņā un samaitātībā un kam nepieciešama jūsu palīdzība.” (E. Vaita “The Southern Work” 80. lpp.) Kāds tad ir mūsu pienākums pret šiem līdzcilvēkiem? _____

2. Asīrija bija viena no lielākajām varām, kas valdīja Tuvajos Austrumos no aptuveni 885. līdz 625. gadam pirms Kristus. Israēls un Jūdeja atkārtoti cieta no tās bargās valdīšanas. Israēla ķēniņš Jehu bija spiests maksāt nodevas Asīrijas valdniekam Šalmanēzeram III. Ap 722. gadu Israēls beigās krita Asīrijas gūstā. Nav brīnums, ka Jona negribēja doties uz Ninivi, vienu no četrām galvenajām Asīrijas pilsētām, kas bija arī Ištares, mīlestības un kara dievietes pielūgsmes centrs. Dievs aicināja viņu doties uz ienaidnieka teritorijas garīgo sirdi, lai aicinātu karot gribošos asīriešus nožēlot. Kādas mācības mēs šeit varam gūt par misiju? _____

3. Kā atlikuma draudze var izvairīties no pieņēruma, ka Kunga padomi un svētības tādās jomās kā sabats, veselība un audzināšana ir dotas viņu pašu, nevis visu tautu labumam? Izlasi Atkl. 3:17, 18. _____

4. Kā Atkl. 14:6-12 triju eņģeļu vēstis atspoguļo to vēsti, kas Jonam bija jānes niniviešiem? _____

5. Daži cilvēki automātiski atmet Jonas stāstu, īpaši to daļu, kur viņš atrodas zivs vēderā. Kādi iepriekšēji pieņēmumi var likt to atmet? Kādi iepriekšēji pieņēmumi tev būtu vajadzīgi, lai tam ticētu?